

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobkyně: **A. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 13. 11. 2015, č. j. 59 Af 18/2015 – 31, ve znění opravného usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 11. 12. 2015, č. j. 59 Af 18/2015 – 36,

t a k t o :

- I. Návrh žalobkyně na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- III. Žádný z účastníků řízení **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I.
Předcházející průběh řízení

[1] Žalobou ze dne 11. 5. 2015 brojí žalobkyně proti rozhodnutí žalovaného ze dne 25. 2. 2015, č. j. 5864/15/5100-41451-711232, vydanému ve věci týkající se návrhu na povolení obnovy řízení ve vztahu k rozhodnutí o zastavení řízení č. j. 721059/14/2605-05702-603621. Součástí žaloby je i návrh žalobkyně na přiznání odkladného účinku žalobě.

[2] Z obsahu soudního spisu plyne, že v průběhu řízení o žalobě krajský soud vyzval žalobkyni přípisem ze dne 25. 6. 2015, č. j. 59 Af 18/2015 – 13, k zaplacení soudního poplatku za podání žaloby ve výši 3 000 Kč a za návrh na přiznání odkladného účinku žalobě ve výši 1 000 Kč. Žalobkyně na tuto výzvu reagovala podáním ze dne 14. 7. 2015, v němž požádala o osvobození od soudních poplatků a navrhla ustanovení zástupce z řad advokátů. Žalobkyně současně uvedla, že nedostatek finančních prostředků prokáže v případném řízení o kasační stížnosti, ústavní stížnosti, či stížnosti k Evropskému soudu pro lidská práva.

[3] Krajský soud poté usnesením ze dne 16. 10. 2015, č. j. 59 Af 18/2015 – 30, vyzval žalobkyni k doložení vyplněného a potvrzeného prohlášení o majetkových poměrech a k uvedení konkrétních důvodů, pro které je k ochraně jejích práv třeba ustanovení zástupce z řad advokátů. Žalobkyni byla předmětná výzva doručena dne 29. 10. 2015. Žalobkyně nicméně na tuto výzvu nereagovala.

[4] Následně krajský soud usnesením ze dne 13. 11. 2015, č. j. 59 Af 18/2015 – 31, nepřiznal žalobkyni osvobození od soudních poplatků a zamítl její návrh na ustanovení zástupce. V odůvodnění blíže uvedl, že důkazní břemeno k prokázání nedostatku prostředků k úhradě soudního poplatku nese účastník soudního řízení. Žadatel je přitom povinen soudu prokázat hodnověrným způsobem své majetkové a sociální poměry. Vzhledem k tomu, že žalobkyně nedoložila přehled o své majetkové a sociální situaci, nemohl soud její žádosti o osvobození od soudních poplatků vyhovět. Krajský soud současně poukázal na skutečnost, že žalobkyně v řízeních před tamním soudem vystupuje opakovaně a opakovaně jí není přiznáváno osvobození od soudních poplatků s tím, že její tvrzení o majetkové situaci jsou neúplná. V nyní projednávané věci navíc své majetkové a sociální poměry nedoložila vůbec. Žalobkyně tak ve vztahu k podané žádosti neunesla břemeno tvrzení a ani břemeno důkazní. Krajský soud proto osvobození od soudních poplatků žalobkyni nepřiznal. Jelikož splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků je jednou ze dvou zákonných podmínek pro ustanovení zástupce, nezbylo než zamítnout také návrh žalobkyně na ustanovení zástupce.

[5] Usnesení krajského soudu ze dne 13. 11. 2015, č. j. 59 Af 18/2015 – 31, bylo opraveno usnesením téhož soudu ze dne 11. 12. 2015, č. j. 59 Af 18/2015 – 36, a to v jeho záhlaví, v části týkající se označení přezkoumávaného rozhodnutí žalovaného.

II.

Obsah kasační stížnosti a navazující vyjádření žalovaného

[6] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) podala dne 31. 12. 2015 proti výše uvedenému usnesení krajského soudu, ve znění opravného usnesení (dále spolu též „napadené usnesení“), kasační stížnost, v níž uvedla, že ji podává z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a) až e) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen nebo „s. ř. s.“). Stěžovatelka namítá, že předsedkyně senátu krajského soudu rozhodla na základě domněnek a uměle vykonstruovaného skutkového i právního stavu, ke kterému se stěžovatelka neměla možnost vyjádřit. Stěžovatelka má za to, že žaloba byla podána řádně, důvodně a včas. Osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce bylo v jejím případě objektivně důvodné a taktéž včas a řádně prokázané a doložené rozhodnými údaji,

pokračování

ale soudem řádně nevyřízené. Soudy jsou povolány k tomu, aby poskytovaly ochranu právům; musí proto upřednostňovat snahu o věcné hodnocení problému po právní a faktické stránce, aby bylo ochráně práv učiněno zadost, což bylo stěžovatelce upřeno. Současně s podáním kasační stížnosti stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud přiznal kasační stížnosti odkladný účinek podle § 107 odst. 1 s. ř. s. Zároveň také požádala o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti.

[7] Žalovaný se ke kasační stížnosti a návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti vyjádřil v podání doručeném soudu dne 13. 1. 2016, v němž se ztotožnil s úvahami krajského soudu vyslovenými v napadeném usnesení. Dle názoru žalovaného stěžovatelka nedoložila soudu hodnověrným způsobem své majetkové a sociální poměry a neunesla tak své důkazní břemeno, pokud jde o prokázání, že splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, což je současně jednou z podmínek pro vyhovění návrhu na ustanovení zástupce. K návrhu stěžovatelky na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti žalovaný uvedl, že je obecně formulován, aniž by v něm bylo jakkoliv konkretizováno, jaká újma stěžovatelce hrozí. Stěžovatelka ani nenavrhla důkazy k prokázání existence podmínek, jež musí být splněny, aby bylo možno k přiznání odkladného účinku přistoupit.

III.

Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[8] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil stěžovatelčinu žádost o osvobození od soudních poplatků a návrh na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

[9] Předně je potřebné poukázat na § 105 odst. 2 s. ř. s., dle něhož v řízení o kasační stížnosti *„stěžovatel musí být zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie“*.

[10] Ačkoliv povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právnického vzdělání advokátem je obecně jednou ze základních podmínek řízení o kasační stížnosti, podle dřívější judikatury zdejšího soudu nebylo nutno trvat na podmínce tohoto zastoupení ani na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, pokud tato kasační stížnost směřovala proti usnesení krajského soudu, jímž bylo rozhodnuto o žádosti o osvobození od soudních poplatků, resp. o návrhu na ustanovení advokáta, neboť zdejší soud měl za to, že striktním trváním na splnění těchto povinností by docházelo pouze k řetězení téhož problému, k jehož vyřešení byla taková kasační stížnost podána (tedy zda stěžovatel má či nemá být zcela nebo zčásti osvobozen od soudních poplatků a zda mu má či nemá být ustanoven zástupce).

[11] Ve svém nedávném usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, (všechna rozhodnutí Nejvyššího správního soudu uvedená v tomto rozhodnutí jsou dostupná na www.nssoud.cz), potom dospěl rozšířený senát Nejvyššího správního soudu k závěru, že kasační stížnosti proti procesním usnesením krajského soudu, včetně usnesení ve věcech žádostí o osvobození od soudních poplatků a návrhů na ustanovení advokáta, poplatkové povinnosti ani povinnosti zastoupení advokátem vůbec nepodléhají, neboť směřují proti

rozhodnutím krajského soudu o procesních otázkách v rámci řízení o žalobě před krajským soudem, nikoliv proti rozhodnutím krajského soudu, jímž se řízení o žalobě či jiném návrhu na zahájení řízení končí.

[12] Uvedené závěry rozšířeného senátu se vztahují i na nyní projednávanou věc. Kasační stížnost stěžovatelky v předmětné věci vůbec nepodléhá soudnímu poplatku a z tohoto důvodu Nejvyšší správní soud také nerozhodoval o její žádosti o osvobození od těchto poplatků. Stejně tak není podmínkou řízení o předmětné kasační stížnosti stěžovatelky, aby byla zastoupena advokátem; zároveň má zdejší soud za to, že v posuzovaném případě se nejedná o právně ani skutkově nikterak složitou věc, a že kasační stížnost stěžovatelky má veškeré zákonné náležitosti a nevyžaduje z hlediska své projednatelnosti žádného doplnění. Nejvyšší správní soud tudíž dospěl k závěru, že ustanovení zástupce pro řízení o předmětné kasační stížnosti není ve smyslu § 35 odst. 8 s. ř. s. nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatelky v tomto řízení, a proto její návrh zamítl.

[13] Nejvyšší správní soud dále přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), osobou oprávněnou (§ 102 s. ř. s.), přičemž s ohledem na danou procesní situaci není nutné, jak již bylo vysvětleno, aby stěžovatelka byla v řízení o předmětné kasační stížnosti zastoupena advokátem podle § 105 odst. 2 s. ř. s.

[14] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[15] V posuzovaném případě stěžovatelka napadá kasační stížností usnesení krajského soudu, jímž jí krajský soud nepřiznal osvobození od soudních poplatků a zamítl její návrh na ustanovení zástupce. Stěžovatelka konkrétně namítá, že krajský soud rozhodoval na základě domněnek a uměle vykonstruovaného skutkového i právního stavu, ke kterému se stěžovatelka neměla možnost vyjádřit. Stěžovatelka má dále za to, že v jejím případě byly objektivně dány důvody pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce a rovněž byly řádně a včas prokázány.

[16] Podle § 36 odst. 3 věty první až třetí s. ř. s. „[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.“

[17] Podle § 35 odst. 8 věty první s. ř. s. „[n]avrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát.“

[18] Nejvyššímu správnímu soudu nezbyvá než konstatovat, že v posuzovaném případě se krajský soud žádostí stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků a rovněž i jejím návrhem na ustanovení zástupce věnoval přezkoumatelným způsobem a dospěl ke

pokračování

správnému závěru, že stěžovatelka neunesla břemeno tvrzení ani břemeno důkazní ohledně svých osobních a majetkových poměrů. Jak již krajský soud důvodně podotkl, důkazní břemeno k prokázání nedostatku prostředků nese účastník, který o osvobození od soudních poplatků žádá a ustanovení zástupce navrhuje. Z obsahu soudního spisu přitom plyne, že stěžovatelka sama uvedla, že nedostatek svých finančních prostředků prokáže až v řízení o kasační stížnosti. Na výzvu krajského soudu k prokázání svých majetkových poměrů přitom již nikterak nereagovala. Nejvyšší správní soud se tak ztotožňuje se závěry krajského soudu, že stěžovatelka v nyní projednávané věci neuvedla ani nedoložila žádné skutečnosti rozhodné pro posouzení její žádosti o osvobození od soudních poplatků, resp. návrhu na ustanovení zástupce. Krajský soud přitom stěžovatelku ke splnění uvedených povinností řádně vyzval a nelze mu vytýkat, že namísto stěžovatelky sám nevyhledával iniciativně okolnosti, jež by mohly být relevantní pro posouzení její žádosti, resp. návrhu.

[19] Současně nutno připomenout, že kasační stížnost je mimořádným opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu (viz § 102 s. ř. s.); řízení o kasační stížnosti proto neslouží k tomu, aby v něm bylo vedeno dokazování o otázce (byť i procesní), která byla předmětem posuzování v řízení před krajským soudem (v tomto případě se jedná o otázku nedostatku finančních prostředků stěžovatelky) a zdejší soud vychází primárně z obsahu soudního a správních spisů. Jak bylo konstatováno již výše, stěžovatelka v nyní projednávané věci nedostatek finančních prostředků v řízení před krajským soudem nikterak nedoložila ani neprokázala (srov. k tomu přiměřeně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 3. 2004, č. j. 1 Afs 5/2003 – 54, publikovaný pod č. 311/2004 Sb. NSS).

IV.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[20] Ze všech shora popsanych důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 větou druhou s. ř. s. zamítl.

[21] O náhradě nákladů řízení mezi účastníky rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Účastník, který měl ve věci plný úspěch, má právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalovaný byl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, nárok na náhradu nákladů řízení však neuplatnil a ani z obsahu spisu nevyplývá, že by mu v tomto řízení jakékoliv náklady vznikly. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

[22] Vzhledem k tomu, že zdejší soud rozhodl přednostně o věci samé, nerozhodoval již o návrhu stěžovatelky na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti podle § 107 odst. 1 s. ř. s.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. ledna 2016

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu